

Naujienu Antroji Dalis

NR. 723

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XX METAI

Zanavykų Klubas Muenchene

GELBĖKIME VASARIO 16 GIMNAZIJĄ

Šio kiek ilgesnio rašinio uždavins yra pateikti visuomenei Vasario 16 Gimnazijos faktinę padėtį bei kai kurių minčių tą padėtį taisyti. Be to, kaip visuomet sunkesniais momentais daroma, šuktelėti lietuvių visuomenę daugiau susirūpinti gimnazijos, lietuviybės simboliu reikalais, nes gimnazija gyvena sunkią krizę.

Jau pereinamais metais Toronte, Kanadoje, PLB lietuvių seime "buvo gana aštrių pasisakymų bei priekaištų Gimnazijos nenaudai, tačiau platesnėse diskusijose klausimas išsilygino ir, kaip žinoma, buvo priimta tokia rezoliucija: "PLB Seimas ragina PLB Valdybą ir visą LB vadovybę remti Vasario 16 gimnaziją lėšomis, mokytojais ir mokiniais", taip praneša PLB Vokietijos Krašto Valdybos pirmininkas kun. Dr. J. Aviža. Vokietijos Tarybos Sesijai š. m. balandžio mėn. 4-5 d. (PLB Vokietijos Informacijos, balandžio mėn. 20 d.). Seimo nutarimas yra visiškai teisingas, nes suprantama, kai bus pinigų, gerų cenzuotų mokytojų ir mokinių, tai gimnazijos egzistencijai nebus jokio pavojaus. Deja, nuo to Seimo nutarimo gimnazijos padėtis nepasitaisė, — nėra nuolatinio direktoriaus, stoka cenzuotų mokytojų, tik kiek padidėjo mokinių (iš periečių mokslo metų 86 padidėjo iki 93).

Iš kun. B. Liubino pranešimo (laikino direktoriaus) PLB Tarybos Sesijai 4-5 d. randame tokią mokytojų sudėtį:

1. Cenzuoti mokytojai su universiteto baigimo diplomais tikrai 3 mokytojai (S. Antanaitis, S. Povilavičius, kun. J. Dėdinas).

2. Katalikų kapelionas kun. J. Riaubūnas ir evengelikų kun. J. Urdžė. Urdžė tik 2 kartą į mėnesį lankosi gimnazijoje, gyvena Bonnoje. Religiją dėsto evengelikams mok. Fricas Skėrys.

3. p. Antanas Valuckis (31 m.) baigęs Klaipėdos Pedagoginio Instituto gamtos-geografijos skyrių. (Atvažiavęs iš Lietuvos prieš kelerius metus). Jo baigimo diplomų įgytų okupuotoje Lietuvoje Vokietijos įstaiogos nepripažįsta.

4. Kiti — 11 mokytojų dėstę 1963-64 mokslo metais (A. Krivickas, T. Gailius, F. Skėrys, K. Motgabis, Heinž-Otto Haag, H. Baumeister, Ursula Meneke, Aloys Weigel, Luise Riedmüller ir Ursula Wind, vėliau jos vyras H. Wind) neturi aukštojo mokslo baigimo diplomų. Taip pat jų neturi ponios a) Eliza

Tamošaitienė, mergaičių bendrabučio vedėja, dėstė mergaitėms kūno kultūrą ir mokė tautinius šokius.

b) H. Motgabienė mergaites mokė darbelių. (Ponia ē. Tamošaitienė taip pat prieš keletą metų atvažiavo iš okupuotos Lietuvos).

Vokiečiai mokytojavę pereinamais metais gimnazijoje yra arba universiteto studentai (dvi germanistės studentės — Meneke ir Riedmüller — 25 metų, mokė vokiečių kalbą VI-VIII kl.), arba — doktorantas Pedagoginiame Institute Heidelberge (A. Weigel — 32 m.), arba kandidatas (H. J. Baumeister — 32 m.) atėję į gimnaziją šiek tiek užsidirbti, kad baigti studijas. Jie visi laikinieji mokytojai ir suprantama, po studijų baigimo ir atlikę dar pedagoginį stažą (seminarą) išeis į vokiečių gimnazijas mokytojauti, nes už tą atlyginimą jie nepasiliks Vasario 16 gimnazijoje dirbti.

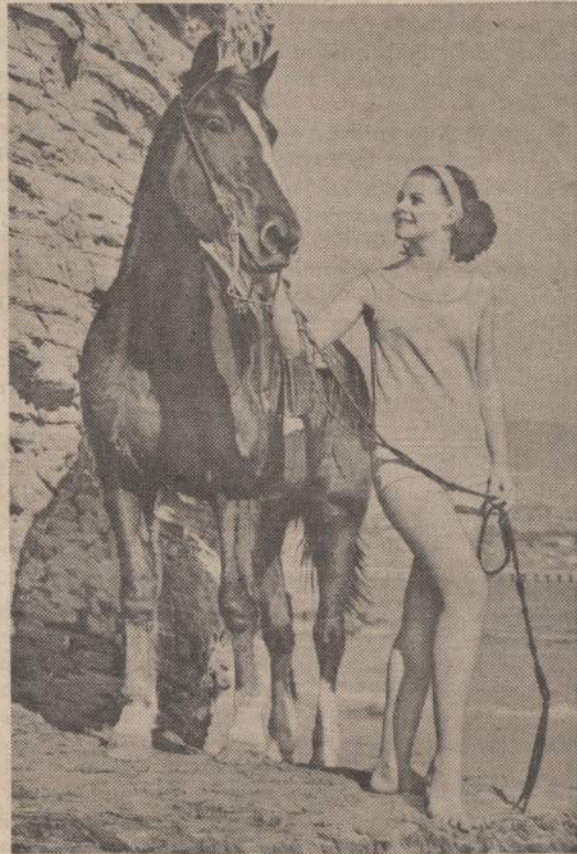
Dar čia tenka paminėti, kad vyr. mokytojui (matematikos ir fizikos) S. Antanaičiui suėjo 70 metų amžiaus ir nesveikuojantis, ilgai pasilikti gimnazijoje nebegalės. Jam pavaduoti kandidatų — akademikų, taip pat nebus lengva surasti. Todėl cenzuotų akademikų ir tas mažutis trijų skaičius, dar veikiausiai — šiose sąlygose — sumažės.

Laikinojo direktoriaus kun. B. Liubino, išėiti religijos mokslai, taip pat, toli gražu neatitinka vokiečių gimnazijos direktoriaus, — universiteto baigimo su pedagoginiais dalykais, ilgesniu mokymo stažu ir administracijos — kvalifikacijomis. Be to kun. B. Liubinas yra lietuvių kuopų kapelionas, Bendruomenės atstovas prie Saarland ir Rheinland Phalz Kraštų vyriausybės, aktingas visuomenės veikėjas (fronto bičiulių). Taip užsiėmusiam suno beto dvejais viešas pareigas o be to dvejais viešas pareigas ir neleistina užimti. Turint tą galvoje — kai vokiečių priežiūros organai įspėja, kad reikia būtinai pagerinti mokomąjį personalą, nes be jo, gimnazijos egzistencija netenka prasmės — tenka tuomi labai susirūpinti ir vokiečių įspėjimą kuorimčiausiai įvertinti. (PLB Vokietijos Krašto Valdybos pirmininko pranešimas, Informacijos 1964, bal. 20 d.).

Mokslo pažanga, mokinių elgesys, moralė

Laikinoji gimnazijos vadovybė gūriasi mokslo pažanga, nes "visi 5 abiturų kandidatai sėk-

(Tęsinys 4-me pusl.)

Šių laikų amazonė su juodbėriu

ALEKSAS ŠEMETA

1944-1952 METŲ HEROJIZMAS LIETUVOJE

(FRAGMENTAS)

Proto ir žmoniškumo demonstracija

Į miestelio turgaus aikštę buvo pristatyti valsčiaus vykdomojo komiteto pirmininkas ir milicijos viršininkas, kurie, pagal pasakojimus surinktas žinias, pridūrę nemažai skriaudų vietos gyventojams. Jie net sudarė ir tremiamųjų sąrašus, todėl buvo nutarta juos viešai turgavietės aikštėje pakarti. Pasmertiesiems surištomis rankomis ir kilpomis ant kaklo jau stovint ties kartūvėmis, partizanų vadas netikėtai sulaukė egzekucijos vykdymą, pareikšdamas, kad jis dar turįs su imtiniais pasikalbėti.

Kiek daugiau jaudinosi vykdomojo komiteto pirmininkas, bet už tai stebėtinai ramus atrodė milicijos viršininkas. Jiems pasakelbus, kad prieš mirties bausmės įvykdymą su jais dar kalbės partizanų vadas, milicijos viršininkas paprašė popiroso, gi per vykdomojo komiteto pirmininko skruostus ėmė riedėti ašaros.

Atskubėjęs būrio vadas Vytautas, pirmiausia kreipėsi į milicijos viršininką:

— Man yra gerai žinoma, kad esi buvęs kūrėjas-savanoris, atsižymėjęs mūšiuose dėl Lietuvos laisvės, tai kaip galėjai taip moraliai nusmukti, kad ėmiai bernauti tavo ir mūsų visų krašto kraugeriams, rusiškiems okupantams?

Milicijos viršininkas pažvelgė į Vytautą, o taip pat apie jį stovinčius partizanus ir aplink susibūrusius miestelio gyventojus ir gana ramiu balsu atsakė:

— Ar tamsta iš tikrųjų nori sužinoti teisybę, ar tik žaidi, kaip katinas su pele?

— Noriu žinoti teisybę, — trumpai atsakė partizanų vadas.

— Toji teisybė keliais žodžiais neišsakoma. Ar esate pasirošę mane pilnai išklausti? — paklausė milicinkas.

— Taip, — atsakė Vytautas.

— Ją sunku man pradėti pasakoti, bet prieš mirdamas, kad ir tokia negarbinga mirtimi, noriu nuoširdžiai atsakyti, nes iki šiol manęs to niekas niekuomet nesiteiravo, tačiau jau dabar noriu paprašyti, kad mano ši išpažintis nebūtų suprasta kaip pastangos gelbėti savo gyvybę. Ji man nėra svarbi, ir jūs čia įsitinksite.

Paprašęs dar vieno popiroso ir užtraukęs kelis dūmus, jis ėmė lėtai ir nuosekliai pasakoti:

— Gimiau ir augau tamsioje ir drėgnoje kumečio pastogėje, bet mano širdyje žėrėjo mano vargšų tėvų man įdiegta meilė gimtajam kraštui ir pagarba lietuvių. Pirmomis Lietuvos Nepriklausomybės kovų dienomis, paskelbus atsisaukimą į Lietuvos jaunimą, su raginimu stoti savanoriais į atkuriamuosius Lietuvos kariuomenės pulkus, aš tik atsistojęs savo de-

vynioliktųjų metų amžiaus angoje, vienas iš pirmųjų įsirikinavau į kovotojų gretas ir kelis kartus man teko laimėti atsilykinti mūšiuose su Lietuvos priešais, už ką buvau pagirtas ir apdovanotas. Laivėms kovoms pasibaigus, kai buvo dalijama žemė savanoriams, gavau ir aš aštuonis hektarus lauko. Vėliau buvo paskirta ir statybos medžiagos, apie 2400 litų vertės, miškuose, apie trisdešimt kilometrų atstumu nuo gautos žemės.

— Kad pradėti gyvenimą, vėdžiau savo vaikystės kaimynę mergaitę, kuri grettinoje kumečio gretelėje augo mano draugystėje. O, kaip mudu džiaugėmės susikabinę rankomis vaikščiūdami po man skirtos žemės želmenis ir kokius gražius kūrėme vaizdus mūsų ateities gyvenime! Bet tai buvo tik brangios svajonės, toli, toli nuo žiaurių realybės.

— Kol parsigabėnai mums skirtą miško medžiagą, už jos paruošimą ir pagabenimą, teko atsiskaityti virš pusės kontingento. Susirėmėme laukinę bakūžę sau ir tvartelį įsigyti karvūžei ir arkliai. Prie tvartelio šono prilipdėme dar ir paršeliių vietą. Ir taip pradėjome gyvenimą. Susilaukėme dukrelės ir sūnelio. Atrodė, kad gyvenimas leis susitvarkyti, ypač po to, kai iš Žemės Banko gavome paskolos, nors ir žiauriais palūkanomis ir sąlygomis.

Bet atėjo 1928, tie baisieji nederliaus metai ir jie mane pradėdė.

— Kaip aš, taip ir mano žmona, gimę ir iki subrendimo praleidę savo dienas drėgno kumetyno kampe, nepasiformėjome fiziniu stiprumu ir po eilės sunkių įsikūrimo metų, mano žmona susirgo džiūva. Jos gydymui teko sudėti daug pasiskolintų pinigų, bet veltui. Iš Kauno Valstybinės ligoninės ji buvo gražinta mirti į namus. Po trijų savaičių, kai grįžus iš ligoninės į namus, atsiuntė už jos gydymą sąskaitą, kurios tik dalį padengė, už išvaržytinių parduotą paskutinę karvę. Arklys jau buvo parduotas anksčiau tuo pačiu keliu. Trečioje dienoje po varžytinių mirė žmona, o už keturių savaičių ir dukrelė; tos pačios ligos nukankinta. Sūnelį globoti pasiėmė žmonos tėveliai. Tą patį rudenį, už Žemės Banko ir Valstybinių mokesčių skolą iš varžytinių pardavė ir mano krauju ir prakaitu aplaistytą ūkį. Kai labai ankstyvą pavasarį teismo anstolis atvedė įgyvendinti naują savininką ir labai grubiai pareikalavo, kad aš tuojau dingčiau iš ūkio ribų, aš pats nepajutau, kaip labai skaudžiai sumušiau besirdį tarnautoją, už ką gavau ketverių metų sunkių darbų kalėjimo.

— Jau baigiant kalėti pirmuosius baismės metus, karinės okupacijos keliu atėję bolševikai mane, tarp daugelio kitų, iš kalėjimo paleido, bet po metų vokiečiams iš Lietuvos bolševikus išvijus, neilgai trukus buvau gražintas kalėjimą ba-

gi baismės atlikimą. 1944 m. rudenį pakartotinai grįžus atgal bolševikų armijoms, mane jau visai baigiantį atlikti baismę iš kalėjimo vėl paleido ir, net neatiklausę mano sutikimo, pastatė šio valsčiaus milicijos priekyje tik dėl vardo, nes iš tikrųjų mano vardu viską tvarkė man "padėti" paskirtas žydėlis. Savo iniciatyva nenuskriaučiau nei vieno žmogaus. Tai ir viskas. Dar kartą pabrėžiu, kad čia nėra teisinimasis, o tik nuosirdi išpažintis. Pasigailėjimo neprašau, nes nebeturiu kam gyventi. Likęs mano vienintelis mažametis sūnelis, karo audoms siaučiant, žuvo bombardavimo metu drauge su senele.

— O kokie vėjai tamstą nupūtė į tų žmogžudžių eiles, kurie taip sadistiškai žudė nekaltus mūsų žmones? — paklausė Vytautas vykdomojo Komiteto pirmininką.

— Mano gyvenimo kelias mažiau sudėtingas. Gimiau ir augau Šiauliuose. Tuose pačiuose Šiauliuose baigiau ir mokytojų seminariją. Ėmiau mokytojauti pradžios mokyklose. Būdamas įsitikinęs socialdemokratų programos teisingumu, aktyviai veikiau jos organizacijose ir rasinėjam vidaus politikos klausimais "Lietuvos žiniose". Po 1926, XII, 17 d. perversmo iš mokytojų buvau pašalintas. Pradėjau dirbti viename kooperatyve, bet už aštresnį kritikos straipsnį spaudoje, nors karo cenzūros ir praleistą, Šiaulių karo komendantų nutarimu buvau pasiūstas šešioms mėnesiams į Dimitravos priverčiamųjų darbų stovyklą, kurioje mano baismė buvo kelis kartus pratęsiama. Prieš 1939 m. rudenį įvykius, buvau ištremtas į šio valsčiaus ribas, be teisės atvykti į valsčiaus miestelį nors ir buvo leista, bet atvykęs tuojau turėjau registruotis vietos policijos nuovadoje.

— Toks mane nužmoginimas išsukė manyje įsitikinimą, kad tuos savųjų tautai uždėtus rėžius, gali nušalinti tik užsienio jėgos, todėl su viltingai pasitikau faktą, kai sovietų armijos okupavo mūsų kraštą.

— Viso to pasėkoje, antrosios bolševikų okupacijos pradžioje, netikėtai buvau paskirtas šio valsčiaus vykdomojo komiteto pirmininku iš titulo, bet be teisės savarankiškai galvoti ir spręsti, nes viskas buvo tvarkoma iš aukščiau. Išvežamųjų sąrašai buvo sudaryti partijos būstinėje ir mums pristatyti tik pasirašyti.

— Iš pirmųjų okupacijos dienų pamaciau, kad raudonoji armija mums atnešė ne išlaisvinimą, bet kraugeriską vergiją, tačiau ne mūsų valioje buvo nors ir mažusias savistovumas, nes kiekvienas mažiausias pasipriešinimas turėjo reikšti nieko daugiau, kaip kilpos užsinėrimą ant kaklo. Išeinant iš to, man sunku prsiminti tariamą užsitarnavimą negarbingos mirties, kurios angoje dabar stoviu. Bet tai bus tik mano gyvenimo golgotos kelio pabaiga. Nuolikiu nepabėgsi. Darykite, ką esate nutarę daryti, nes jeigu jūs mus nenuž-

dysite, — tai tuojau padarys čia sugrįžę bolševikai.

Išklausęs nusmerktųjų pasiūlymus, Vytautas įsakė atiršti jiems rankas ir nieko daugiau neklausęs ne tik suimtųjų, bet ir minioje esančiųjų, tik įėjęs giliai į susibūrusiųjų tarpą, ėmė kalbėti:

— Juk iš tikrųjų ne teisti mūsų pareiga, nes ne tam esame susibūrę į partizanų gretas, ir kaip šis įvykis aiškiai parodė, pasikarščiavus gali būti nubauti nekalti žmonės. Jų pasiaukinimui yra teisingi, nes tai tvirtina mano turimos žinios. Mūsų mieloje tėvynėje, paskutinį dešimtmetį nepriklausomo gyvenimo, buvo padaryta didelių nusikaltimų prieš laisvąjį lietuvių savo žemę ir savo žmonių rankomis. Ir dėl to kalta smurtu į valdžią atėjusi santvarka, kurios aukos buvo ir šie du vyrai.

Plačiau apžvelgęs susirinkusius, partizanų vadus tęsė:

— Aš čia noriu aiškiai ir nedviprasmiškai pasakyti, kad mūsų žygiai yra aukojami ne tam, kad būtų sugrąžinti į valdžios kėdes tie žmonės, kurie yra nusikalte prieš tautą, bet kad Lietuvoje būtų atstatyta laisvė ir demokratija! O judu abu esate laisvi ir galite eiti, kur jums tinka. Tačiau mano patarimas būtų — tuojau dingti iš čia ir pasistengti atsitéisti tautai už be naudos praleistą laiką. Nepamirškite, kad Lietuva reikalingi lietuviai!

Partizanų vadui paskelbus laisvę suimtiesiems, pastarieji ne iš kart suprato susidariusią padėtį, bet kai partizanai, stovėję greta jų, jiems pakartojo vado paskutiniuosius žodžius, pirmasis prabilo milicijos viršininkas:

— Pasirodo, kad teisybė ne visur jau yra nužudyta. Dėkui tau, taurasis lietuvi, ne už tai, kad pasigailėjai manęs ir šio vyro, bet už tai, kad šiais baisiais laikais teisybės ieškojimą pastatėi aukščiau už aklą keršto ir neapykantos jausmą. Šis tavo žmoniškumo jausmas, be abejonės, išplaukė iš tavo pasakymo, kad jūs pakėlėte ginklą prieš rusiškąjį okupantą ir žudiką ne tam, kad gražinti į apleistas kėdes buvusius diktatūrinio režimo bėglius, bet kad Lietuvoje suklostėtų laisvė ir demokratija! Žinoma, aš neturiu drąsos prašyti jus priimti mane į jūsų garbingas gretas, bet tikėkite mano širdžiai: aš visa savo esybę jūsų pusėje.

Po šių buvusio milicijos viršininko žodžių vadus netikėtai viešai paskelbė, kad jis priima šį buvusį kūrėją-savanorį į partizanų gretas.

Buvęs vykdomojo komiteto pirmininkas viešai suabejojo savo tinkamumu sunkioms partizanų pareigoms, bet užtikrino, jog jis padės visas savo jėgas, kad padėtų lietuvių tautai atstatyti laisvę Lietuvoje ir joje įgyvendinti demokratiją.

Zuvusiųjų pagerbimas

Kai partizanų vadus susirinkusiai miniai tarė paskutiniuosius žodžius, į miestelio turgavietę įvažiavo partizanų vairo-

jamas bolševikinis sunkvežimis, kuriuo atgabeno šios dienos veiksmuose žuvusiųjų partizanų lavonus. Jie sunkvežimyje buvo sugudyti gretomis ir jų veidai uždengti beržų šakelėmis.

Vadas pirmasis prisistatė prie sunkvežimio ir skardžiu švilpuko garsu pašaukė partizanų dėmesius:

— Į mane! — linijon! — garsiai sukomandavo vadus, rankų ištiesimu rodydamas kryptį, kur ir kaip turi rikiuotis partizanai.

Aklės mirksniu komandą įvykdžius, vadus tvarkė toliau:

— Paeiliui išsiskaičiuok! — Dvidešimt penki! — nepilnas! — raportavo rikiuotės kariūjame sparne, kai vadus jau stovėjo ties rikiuotės viduriu ir komandavo pagarbai keturius partizanus, stovėjusius sunkvežimyje, prie žuvusiųjų lavonų.

Minia žmonių ėmė veržtis prie sunkvežimio, kad paskutinį kartą pamatyti žuvusius didvyrius, bet vadus rankos pakėlimu smalsuolius sulaukė:

— Aš labai atsiprašau, bet viešai nebus paskelbta žuvusiųjų pavardės ir tai dėl visiems gerai žinomų priežasčių, tačiau nepasleptis, kad šios dienos kautynėse netekome keturių kovos draugų, bet užtai smailinome daug daugiau nei dvidešimteriopai mūsų krašto kraugeriskų okupantų ir išlaisvinome šios apylinkės intinčius, kurie buvo pasmerkti ištėrimui ir mirčiai į žiaurias Sibiro tundras.

Išrikiuotiesiems partizanams po komandos "paeiliui išsiskaičiuok!" tebestovint "ramiai", vadus tęsė karinio pagerbimo veiksmus:

— Žuvusius už Lietuvos Laisvę ginklų — gerbk!

Dviem veiksmais partizanų ginklų atsiradė krūtinės aukštumoje ir visų galvos vienveikmiai nukrypo sunkvežimio kryptimi, kuriame išsėjęs amžiams nustojusiomis plakti širdimis, keturi laisvės kovotojai.

Vadas perėjęs išilgai šaunios rikiuotės ir sustojęs ties dešiniuoju jos sparnu, iš atminties ėmė garsiai šaukti pavardėmis (jos, žinoma, visos buvo slapyvardžiuose, ypač iš artimesnių apylinkių), rikiuotėje stovinčius partizanus, kurie garsiai ir greitai atsiliepdavo, bet keturi paskutinieji išsukė: Putinėlis, Berželis, Meilutis ir Šermukšnelis, nebeatsakė vadui "aš", nes jie jau buvo savo pareigą Tėvynei atlikę, užtai visų partizanų stovinčių rikiuotėje ir garbės sangyboje sunkvežimyje, vadui rankos mostelėjimu parodžius, kaip griausmas iš giedro dangaus nuaidėjo užtikrinimas:

— Mes už juos!

Ir tas galingu balsu nuskrėjęs pasižadėjimas, aplėkęs visą miestelį ir plačią apylinkę, aidu grįžo iš čia pat stovėjusios bažnyčios varpinės bokšto, iš kurio, trumpam momentui prabėgus, ėmė galingais savo dūžiais skambėti visi bažnyčios varpai.

Minia žmonių sukūpo ant turgavietės akmeninio grindinio ir ėmė galingai giedoti:

"Marija, Marija... Išgelbėk nuo priešo baisaus!"

Partizanų vadas, nežūrint atsiradusios nuotaikos giesmėi, tęsė toliau kritusių brolių karinį pagerbimą:

— Že-myn! — buvo jo sekantieji komandos žodžiai ir šautuvų buožėms tik spėjus paliesti akmeninį grindinį, nuskambėjo tolimesnį komandos žodžiai:

— Pagerbimui žuvusiųjų už Lietuvos Laisvę šaudymas! Eilė — šauk!

Ir taip, keturios, nepaprastai darnios, šūvių salvės kariškai pagerbė kritusius keturis kovos draugus. Atrodė, kad šūviai gali sutrukdyti Marijos giesmę. Bet taip nevyko, nes net ir galinga šautuvų ugnis, visiškoje artumoje, nenutraukė pamaldaus minios šauksmo pagalbos į anistiškąjį pasaulį ir maldaujantios giesmės aidai susijungė su konkrečia šio pasaulio taisykle: "tas neventas laisvės, kas negina jos". Ir tai ginklu, mes kiekvienas laisvės pavergimas ateina būtinai tik ginklo jėga!

— Bet kur malda susijungia su laisvės kovos dvasia, — tampa nenugalima jėga!

Vadui pavardėmis iššaukus, iš rikiuotės priekin išėjo du partizanai ir vienas iš jų, iš savo karinės kuprinės, išsiėmė didžiulę tautinę vėliavą, kurią užšokę ant sunkvežimio, plačiai ištiesė, laikydami jos galus rankose.

Pasigirdus ir vėl komandai: "Ginklu — gerbk!" — galinga sutartine, partizanų ir susirinkusios minios, nuskambėjo Himno žodžiai:

"Lietuva, Tėvynė mūsų,
Tu didvyrių žemė!
Iš praeities Tavo sūnūs,
Te stiprybę semia".

Baigus giedoti Himną, partizanai, laikę vėliavą rankose, pagarbiai ją apklojo žuvusiųjų lavonus ir skubiai iššokę iš sunkvežimio, grįžo į savo vietas rikiuotėje.

Dar prieš pradėdant žuvusiųjų pagerbimą, buvo nuleisti sunkvežimio šonai ir užpakalinė dalis, todėl aiškiai matėsi tautine vėliava pridengti žuvusiųjų partizanų lavonai.

Priesaika

Baigus žuvusiųjų pagerbimo iškilmes, partizanų vadas pakvietė prie savęs buvusį milicijos viršininką ir šiam atsistojęs greta vado, pastarasis prabilo į partizanus ir juos apsupančią minią:

— Gal kam ir keista, kad dar tik prieš valandos laiką buvęs milicijos viršininkas, jau stovi partizanų gretose. Bet mes gi visi girdėjome jo viešą išpažintį ir žinome, kad jis buvo narsus ir garbingas Lietuvos Laisvės Kovų dalyvis Lietuvos Nepriklausomybės kovų dienomis, už ką buvo apdovanotas dviem Vyties Kryžiaus ordinais. Bet, nežūrint jo pasiaukojimo Nepriklausomybės kovų dienomis, atstatyta Nepriklausoma Lietuva neatidavė, kas jam priklausė, ir jis pergyveno šurpig savo šeimos tragediją, neskaitydamas jo brutaliai atimtos jos krauju užtarnautos žemės ir žiaurių keturių metų kalėjimo bausmės. Aš juomi pilnai pasitikiu ir prašau visus brolius partizanus juomi pasitikėti, kaip pasitikite manimi. Aš esu tikras, kad jis savo karine patirtimi dar iš 1919—1923 kovų metų, bus mums labai naudingas kovų dalyvis.

— Tačiau, einant mūsų tradicija, pirm negu Tamstai bus įteiktas į rankas ginklas, esi įpareigojamas, savais žodžiais, viso būrio, o šiuo atveju ir šios minios akivaizdoje, prisiekti laikytis nustatytos tvarkos ir drausmės. Žinome taip pat, kad mūsų kovų tikslas Jums yra pilnai žinomas. Bet čia taip pat būtina Tamstai priminti, kad mūsųose neegzistuoja joks rašytas drausmės statutai, bet yra vienintelė bausmė, tai mirties bausmė, kurios neišvengtų nei vienas, papildęs kokį išdavystės veiksma, ar kitokį drausmės sulaužymą.

Partizanų vadui baigus kalbėti, buvęs milicijos viršininkas tuojau palypėjo ant sunkvežimio ir atsistojęs prie žuvusiųjų partizanų kojų, nusiėmęs kepurę pagarbiai kariškai žuvusiųjų pagerbė ir atsikusęs į išrikiuotus partizanus, mustebusiai miniai stebint, ėmė retai ir garsiai tarti priesaikos žodžius:

"Savo protėvių ir šių dienų kančios ir kovos dvasios sustiprintas, šių kritusių didvyrių ir jų lavonus pridengusios mūsų trispalvės vėliavos akivaizdoje, aš iškilmingai prisiekiu, kad nesigailėdamas nei savo sveikatos, nei gyvybės, kaip anais garbingais 1919—1923 Lietuvos Nepriklausomybės kovų metais, paklusių drausmėi ir kovosiui prieš rusiškuosius kraugerius okupantus, iki bus atstatyta Laisva ir Nepriklausoma Demokratinė Lietuva! Jei to netesėčiau, — tepaliečia mane teisinga partizanų bausmė".

Kai priesaikos žodžius baigęs atsiklaupęs pabučiavo didvyrių palaikus pridengusią trispalvę vėliavą ir nulipęs nuo sunkvežimio priartėjo prie partizanų vado, šis jam ant kaklo užkabino puikų automatinį ginklą ir apsikabinęs pabučiavo jo skruostą. Šias tradicines apeigas partizanai palydėjo griausmingu "Valid" ir vadas jį tuojau priklavo į partizanų gretas.

Po visų ceremonijų partizanų vadas davė įsakymą visiems partizanams sultipti į sunkvežimius, gi pats lėpęs paskutinis į viduryje stovintį sunkvežimį ir greta savęs pastatęs naują partizaną, kurį įsakė vadinti Vargšu, dar trumpai atsikreipė į vis dar partizanus, tebesupančią žmonių minig:

— Mes išvažiuojame, bet jei-gu atsiras reikalas, tai ir vėl mes būsimė čia. Mano vienintelis pageidavimas ir prašymas jums čia pasilikantiems, — būkite lietuviai lietuviai!

Tai pasakęs, partizanų vadas sodriu baritonu, visiems partizanams pritariant, užtraukė tu dienų partizanų dainą:

"Palinko liepa šalia kelio,
Pravirko motina sena:
— Sūneli, tave Tėvynė šaukia,
Ir vėl laisva bus Lietuva!
O jeigu žūsiu už Tėvynę,
Už brangų vardą mūsų Šalies,

Mergaitė, papuoški mano kapą,
Baltais akacijų žiedais..."

Dainai galingai aidint matėsi kai per minioje esančių žmonių veidus riedėjo ašaros, o partizanų vadas davė įsakymą ir keturi sunkvežimiai, jų visų priesakyje sunkvežimiais su kritusiais draugais, aplėido miestelį, kai saulė jau leidosi į miško viršūnes. Taip nuvažiavo garbingą kovą laimėję partizanai, kad nusiimtų lėkures prie šalto kapo, kuris tuojau priims garbingoje kovoje už tautos laisvę kritusius keturis kovos draugus.

We welcome our Lithuanian
Friends & Visitors
Come In For Your Late Snacks
& Dinners

RED ONION

SNACK SHOP & FOUNTAIN
2150 W. Germak Rd.
GOOD FOOD - QUICK SERVICE
ORDERS TO TAKE OUT
Open 6 A. M. to 10 P. M.

CHICAGO'S SVARIAUSIAS IR
MODERNISIAUSIAS DARŽAS
BUČO DARŽAS
WILLOW WEST INN
AND PICNIC GROVE
83rd and Willow Springs Road
WILLOW SPRINGS, ILL.

Pasveikink savo draugus
per "Naujienas"

NEW OWNERS AT

ROSEMONT

GOLF PARK

9450 Higgins Road

ROSEMONT, ILL.

Driving Range

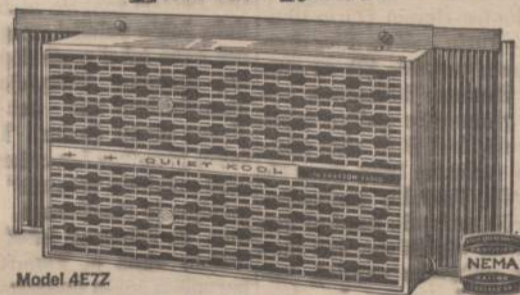
and 18 hole miniature — BOB BRAINERD, pro
HOURS: 10 a.m. to 10 p.m. daily Friday,
Saturday and Sunday 8 a.m. to midnite.

COUPON

1 WEEK ONLY!
25c

with this coupon
Low Score per card
gets FREE pass the 2nd
time around!

Quiet Kool
Emerson Radio

Model 4E7Z

INSTANT INSTALLING
AIR CONDITIONER

Certified 4,000 BTU's of
Cooling—Cools Rooms Up
To 15' x 15' or 2,000 Cu. Ft.

- Installs instantly without tools, kits or extras
- Single switch cooling
- Whisper quiet comfort
- Easy access permanent filter
- Economical 115-volt operation

Quiet Kool Air Conditioners From 4,000 to 24,000 BTU's.

\$99⁹⁵

**NELAUKITE -
RYTOJ GALI BUTI PERVELU!**

Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilius, ar šiaip ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimėi išitikus, neturėsite jokių nemalonumų.

"Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters"

O'MALLEY & McKAY, Inc.

222 WEST ADAMS STREET KAMBARYS 1043
Telefonas: Central 6-5206

Generaliniai Agentai šių Kompanijų:

COLUMBIA INSURANCE COMPANY
PEARL ASSURANCE COMPANY
LUMBERMEN'S INSURANCE COMPANY
MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO.
MICHIGAN FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY
AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE CO.
MASSACHUSETTS BONDING & INSURANCE CO.

GLASER'S FURNITURE & APPLIANCE CO.

5115-5123 So. Kedzie Ave. PProspect 6-1790
OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS

GELBĖKIME...

(Atkelta iš 1 psl.)

mingai išlaikė egzaminus ir gavo brandos atestatą. Pažymių vidurkis atrodo šitaip: (PLB Informacijos 11 pusl.)

1. Lietuvos istorija (2)
2. Visuotinė istorija (2,5)
3. Fizika (2,8)
4. Vokiečių kalba (3,6)
5. Matematika (3,5)
6. Lietuvių kalba (3,6)
7. Anglų kalba (4,2)
8. Lotynų kalba (4,25)

Vokiečių gimnazijos pažymių lentelė, kuri taikoma ir Vasario 16 gimnazijoje pažymiai reiškia: (1) labai gerai — sehr gut, (2) gerai — gut, (3) patenkinamai — befriedigend, (4) pakankamai — ausreichend, (5) nepakankamai — mangelhaft, (6) nepatenkinamai — ungenügend. Abiturientų pažymių lentelė rodo, kad Vasario 16 gimnazijoje vokiečių kalbos pažymis yra kiek augštesnis už lietuvių kalbos pažymį; lietuvių kalbos pažymis (3,6) yra jau prie ribos (4), paskutinio dar pakankamo pažymio; o anglų ir lotynų kalbų pažymiai (4,2 — 4,25) yra jau nepatenkinamųjų pažymių srityje; geriausias pažymis (2) yra iš Lietuvos istorijos. Be istorijos pažymių kiti pažymiai yra tik patenkinami ir žemiau patenkinamų. O turint galvoje tą padėtį, kad buvo tik 5 kandidatai ir kad iš tų 5 abiturientų vienas paskutinėje IX klasėje sėdėjo 3 metus, 2 — po du metus ir tik du — po vienus metus, tai mokslo pažanga nėra ko girtis. Tai yra minimumus reikalaujamo mokslo lygio.

Mokinių elgesys nepaprastai žemas, tiesiog skandalingai žemas! Iš paties kun. B. Liubino pranešimo PLB Tarybai (balandžio 4-5 d.) matome, kad iš 86 mokinių vienas už vagystę iš gimnazijos buvo pašalintas, 16 mokinių "už įvairaus pobūdžio prasižengimus buvo parasytas elgesio (4) ir duotas viešas vardinis papeikimas" (PLB Informacijos), tik 4 mokiniams buvo duotas elgesio (1), o likusiems — kurių neišvardijo, duotas elgesio pažymis (2) ar (3). Mums žinomos Müncheno vokiečių gimnazijos nežino tokio atsitikimo, kad 20% visų gimnazijos mokinių būtų gavę elgesio (4). Vokiečių gimnazijoje elgesio pažymis bendrai yra (1). Būna atsitikimų, kai mokytojas nubaudęs mokinį, įrašo bausmę į dienyną ir gavęs mokytojų pritarimą įrašo mokiniui pažymį (2). O su elgesio (4) — kaip Vasario 16 gimnazijoje — ir 20%, toki atsitikimai nežinomi, o jeigu tokie būtų, tai neapseitų be didesnių pasekų (uždarymo, arba atleidimo vadovybės). Daugelis iš mūsų lankėme Lietuvoje gimnazijas ir žinome, nors mokslo pažymis — prie Lietuvos pažymių lentelės, pvz. (3) yra dar patenkinamas pažymis, tai mokinyi gavęs elgesio (3) yra jau kandidatas prašalinti iš gimnazijos, jeigu jis nepasitaisys. Lie-

tuvoje elgesio pažymiai būdavo (5) labai gerai, ir tik retais atsitikimais pasitaikydavo (4), bet ir tai niekuomet 20% visų mokinių.

Todėl, tokio blogo elgesio priežastys (o iš to ir žema mokinių moralė) reikalauja pagrindinio ištyrimo, — už kokius prasižengimus tiems 16 įrašyta (4) ir kitiems žemiau (1)? Iš tų 16 mokinių su elgesiu (4), juo buvo įvertinti 13 berniukų ir 3 mergaitės. Iš visų 41 mergaitės, tik 3 yra įvertintos pažymiu (1), 3 — (4) ir kitos žemiau (1). Įdomu tikrai kuo nusikalto tos 3 gavusios pažymį (4) ir kitos žemiau (1)?!

Gal pati gimnazijos vadovybė (ar kuris nors iš mokytojų) paveikė mokinius savo blogu elgesiu arba netaktu, gal netinkamos gyvenimo bendrabučiuose sąlygos arba pačių vedėjų elgesys?!

Pirmiausia, tai turėtų ištirti Švietimo Komisija, bet deja, ji iki šiol nėra sudaryta ir ją faktinai atstovauja vienas Tėvas Bernatonis. Pats kun. Liubinas sako: "Su Švietimo Komisija teko susitikti tik prieš metus po pernyksčių abituros egzaminų" (Informacijos pusl. 15).

Pasigyrimai bei reprezentacija

PLB Informacijose balandžio mėn. 20 d., o taip pat laikraščiuose įdėti išrašai ir tų Informacijų (pvz. Naujienose gegužės mėn. 27 d. ir kitur) kun. B. Liubino aprašyti gimnaz. nuopelnai lietuvių ir mokslo "pažangai". Tuose aprašymuose centriniu veikėju lietuvių ugdyti, kun. B. Liubinas iškelia p. Elizos Tamošaitienės veiklą, tuomi užtemdindamas net kitų mokytojų nuopelnus (kun. Dėdino, p. Valuckio, dėsciusių lietuvių kalbą viršvalandomis ir lietuvių kalbos mokytoju). Ten kun. B. Liubinas sako: "Didelė lietuvių kalbos mokymo talkininkė yra mergaičių bendrabučio vedėja E. Tamošaitienė, kuri mokinius moko deklamacijų ir režisuoja vaidinimus lietuvių kalba..." "pradedant naujus 1963-64 mokslo metus, tautinių šokių rateliai neegzistavo, nes buvo labai pasikeitęs mokinių sąstatas. Mokytoja Eliza Tamošaitienė nuo pat pirmos dienos ėmėsi darbo. Tautinių šokių pamokos buvo daromos 3 kart savaitėje vakarais" (Informacijos ir Naujienos). Toliau kun. B. Liubinas labai tiksliai išdėsto visas p. Tamošaitienės paruoštas šokių programas, vaidinimus ir išvykimus su chorvedžiu p. Motgabiu į kitas vietas reprezentacijai, pvz. į Mannheim, kur sakoma: "Vasario 16 moksleiviai atliko meninę programą centriniame minėjime Manneime, kur buvo sujungti abudu tikslai — lietuvišbės išlaikymas ir jos reprezentavimas". (Inform.). Ir po tų ilgų pasigyrimų per dvi laikraščio skiltis ir p. Elizos Tamošaitienės nuopelnų išskaičiavimų galė primenama mokslo pažanga, kadangi visi 5 kandidatai gavo atestatą! Tai yra tik tikrosios padėties užtemdinimas!.. Apie mokslo pažangą buvo minėta pirmiau. O visos tos skelbiamos

reprezentacijos, pirmiausia atma labai daug laiko pasiruošimams ir išvažiavimams, mokslo sąskaiton, o antra — kai mokinyi scenoje jaučiasis lyg artistu, publikos plojimų išskeltas, sugrįžęs namo, atsisdėjęs į mokinio suolą, ar bendrabučį pasiūtę vėl menkučiu, o kartais net neautoritetingo mokytojo (ar bendrabučio vedėjo) pažemintu, tai tas tik neigiamai atsiliepia į mokinio psichologiją ir elgesį... Gimnazijos uždavinys, pagal jos Statutą yra: "parengti juos (mokinius) studijoms augštosiose ir specialinėse mokyklose bei veiklai lietuviškoje visuomenėje". Pirmoje eilėje tenka žiūrėti mokslo ir apsiriboti minimumu dalyvauti viešuose parengimuose (gal tik Nepriklausomybės minėjime ir svarbiuose tarptautiniuose pasirodymuose), bet niekur kitur daugiau reprezentacijos tikslais. Ir tie išskeltieji kun. B. Liubino ponios Elizos Tamošaitienės nuopelnai, nėra joki nuopelnai gimnazijai.

Gimnazijos mokinių moralė žema, tačiau pagal kun. B. Liubino pažiūras, kaip jis paskelbė Naujienose birželio mėn. 4 d., kad mokinių moralė "yra pasigėrėtina aukšto lygio", atrodo nėra jokio pagrindo jai pasitaisyti, kai gimnazijos (nors laikinas vadovas) tuomi yra net labai patenkintas... O tai neabejotinai veikia neigiamai į mokslo pažangą.

Pakrikimą gimnazijoje rodo tas charakteringas faktas, kad kun. B. Liubinas, išvykdamas į Ameriką 2-3 mėnesiams, savo pavaduotoju paliko Tėvą Alfonso Bernatonį, nesantį net gimnazijos mokytoju, nebaigusį gimnazijos ir neturintį tam jokių kvalifikacijų. Normalioms sąlygoms esant, išvykusį ar susirgusį direktorių, pavaduoja inspektorius, o šiam išvykus — vyresnysis mokytojas, bet ne asmuo, iš šalies, ne mokytojas ir ne pedagogas!

Toks nepasitikėjimas mokytojais, iššaukia ne tik mokytojų tarpe neigiamus komentarus, bet ir vyresniųjų klasių mokinių savotiškus aiškinimus. Tokiems santykiams esant neįmanoma nei bendroji mokslo nei auklėjimo politika...

Dr. J. Aviža savo pranešime Tarybai (balandžio 4-5 d.) taip pat sako, kad jis, lankydamasis Amerikoje ir Kanadoje (Lietuvių Kongreso metu) ieškojęs gimnazijai mokytojų (savaiame direktoriaus), bet deja, be rezultatų. Žinome tačiau, kad vienas buvo susiinteresavęs, atvykęs apsižiūrėjo ir nutilo. Kai Valdybos pirmininkas ieško direktoriaus, o švietimo Komisijos oficialus pirmininkas (nes faktinai tos komisijos nėra), skelbia, kad kun. B. Liubinas yra geriausias iš visų buvusių direktorių toji nuomonė dalinai yra praplūsi ir Amerikoje, todėl pasisekimas surasti direktorių yra lygus nuliui, nes Bernatonis nepristatė Valdybai naujo kandidato į direktorių tvirtinti. (Švietimo Komisija turi pristatyti Valdybai direktorių tvirtinti).

Tas viskas (neliečiant kitų

nenormalumų) nusako gimnazijos vadovybės santykius su Valdyba, su mokytojais bei mokiniams...

Viena iš didžiųjų cenzuoto direktoriaus ir mokytojų nesuradimo priežastis yra, be abejonės, jų maži atlyginimai, palyginus su atlyginimais vokiečių gimnazijų mokytojams. Bet jau 1962 m. Dr. P. Karvelis, Vliko užsienio reikalų valdytojas, akivaizdoje kan. Končiaus ir Iz. Rugieniaus užtikrino, kad jis prižada per tris mėnesius sulygtinti Vasario 16 gimnazijos mokytojų algas su vokiečių, po paskyrimo cenzuotų mokytojų. Jis turėjo tam pažadą iš vokiečių. Tam nebuvo ir nėra pagrindo netikėti. Todėl pirmas uždavinys — reikia surasti cenzuotų mokytojų.

Nelaimė — ar bloga ranka

Vasario 16 gimnazijai?

1952 m. buvo užpirta Huettenfeld'e, kaimelyje, 18 kilometrų nuo Mannheim'o sena Renndorf'o pilis su bokštu, netinkama nei gyventi nei mokyklos patalpoms, ir vėliau perkelta ten iš Diepholz'o Vasario 16 gimnazija. Tuo pat metu buvo atsakyta vokiečių globos ir paramos, kurie gimnazijai davė nemokamai patalpas, mokinių bendrabutyje mokiniams išlaikymą, mokėjo daliai mokytojų algas. Daugelis tuomet įspėjo neišeiti iš vokiečių globos ir nepirkti tos senos, netinkamos pilies ir nesikelti į Huettenfeld'o kaimelį ir didelį užkampį, kur bus sunku surinkti net mokamąjį personalą, bet teks susidurti ir su kitais sunkumais (susisiekimo, butų stokos, medicinos bei įvairių kultūrinių įstaigų). Iš pradžių to meto Krašto Valdyba (pirmininkas p. Zundė) abejojusį to pirkimo naudingumu, tačiau Tėvo Bernatonio skatinama (jis pasakė, jei Bendruomenė nepirks tos pilies, tai jis pirsks), nusistatė pirkti. Pirkimas tačiau buvo labai nelaimingas, — pirmiausia pirko ne iš savininko, o iš pirklio Rheino, todėl reikėjo tą pirkimo sutartį panaikinti ir pirkti antru kart iš savininko Freiherr (barono) Heyl, bet tas buvo surišta su papildomomis išlaidomis, bereikalingu darbu ir laiko gaišinimu. Pirklys Rhein tačiau pasinaudojęs tą padėtimi iškirto parke dalį medžių ir padarė kitą Bendruomenei didelių nuostolių. Baronas Heyl matydamas Bendruomenės įklimpimą, padarė pats nuolaidų ir pagelbėjo sudaryti galutinę pilies pirkimo sutartį.

Atsisakius vokiečių globos ir persikėlus į Huettenfeld'ą gimnazijai, ji senos pilies patalpose nesusitapino ir reikėjo statyti medinius barakus virtuvei, valgyklai ir klasėms, kuriose ji vargsta iki šiai dienai. Jeigu nebūtų buvę izeita iš vokiečių globos (nepriimtas tėvo Bernatonio planas), kaip to nepadarė latviai, tai šiandien gimnazija turėtų patalpas, mokytojams vokiečių dydžio algas ir mokiniams išlaikymą, visa tai, ką šiandien gauna iš vokiečių latviai: vokiečiai moka latvių

gimnazijos 9 mokytojams algas ir stato gimnazijai ir mokinių bendrabučiui namus, didesnius už Vasario gimnazijos statomus namus. Jei visa tai vokiečiai duoda latvianams, tai nėra jokio pagrindo manyti, kad to nebūtų davę ir lietuviams, neišėjus iš jų globos... Bet tai yra praecitis, ir to nebesugrąžinsime...

Panašios klaidos, tačiau, vyksta ir toliau. Pradėjus gimnazijos namų statybą, kun. B. Liubinas (tuomet Valdybos pirmninkas) pasamdė savo netinkamą architektą (dirbantį pas amerikonus), su kuriuo vėliau ėtko nutraukti sutartį ir pasamdė kitą, kuris dabar vykdo statybą. O tai vėl buvo darytos papildomos, bereikalingos išlaidos ir tuomi pabranginta gimnazijos namų statyba. Ir dabar bevažinėdamas Amerikoje ir Kanadoje skelbia (be kitų minėtų) vėl klaidingas žinias, sakydamas, kad: "Jų (vokiečių) paramos sąlyga yra, kad tie namai turi būti skirti lietuviškai mokyklai. Jeigu ateis kada nors laikas, kai mokyklos nebus galima išlaikyti, jie leis namus naudoti bendriems lietuvių kultūriniais tikslams". (Nepriklausoma Lietuva, Kanada, gegužės mėn. 13 d. ir kiti. Pabraukimai mūsų). Tai kun. B. Liubino visuomenės klaidinimas, iš ko ir vėl gali išeiti didelių nuostolių. Jeigu uždarys gimnaziją, tai bus ne taip su tais pastatytais namais, kaip kun. B. Liubinas skelbia, bet taip, kaip įrašyta hipotekos knygoje.

O ten įrašyta namų naudojimo sąlyga: mokyklos reikalams (Schulwesen), o ne kam kitam. Tad jeigu uždarys gimnazija ir nebus sukurta kitokia mokykla, namų naudojimas (nesumokėjus paskolos), eis pagal hipotekos įrašą ir nustatytą procedūrą. Suprantama, kad šiandien tiesioginiai vokiečiai ir negrasina realizuoti hipoteką už nesumokėtą paskolą uždarius gimnazijai, tačiau jie pakartotinai įspėja sutvarkyti gimnaziją, — pagerinti mokomąjį personalą, nes kitaip gim-

nazija nustos prasmės. O iki nustos prasmės, tai ir nenorint, tenka pritaikyti formalų kelią; o be to keičiasi laikai, žmonės, vyriausybės, o per tai ir geriausi privatūs pažadai (jei jie ir būtų) nustoja reikšmės. Lieka todėl tik formalus kelias, juoju tenka pasikliauti, neklaidinti visuomenės ir per tai nedaryti klaidų. Pusėtinai jau jų yra padaryta. Bernatonio — Liubino gimnazijos vadovavimui ir politikai atėjo paskutinė valanda padaryti galą.

Kas toliau?

Negali būti jokių abejonių, kad reikia išlaikyti pilną Vasario 16 gimnaziją, kaip lietuvių židinį Vakarų Vokietijoje ir Lietuvos prisikėlimo ir nepriklausomybės simbolį. Ji negali būti nei sumažinta į šešias klases, nei paversta į kurią nors kitą mokyklą, nes Nepriklausomybės simbolis negali būti nei sumažintas, nei pakeistas kuriu nors kitu... Nors šiemet IX, paskutinėje klasėje bus tik vienas mokinys, tačiau VIII kl. yra 5, tai kitais metais abiturų kandidatų vėl bus 5 mokiniai. Tačiau gimnaziją reikia sutvarkyti, kad ji pajėgtų atlikti savo uždavinį. Čia pareiškama nepaprastai didelis įvertinimas lietuvių aukotojams Amerikoje ir kitur, už didžiulius nuopelnus būrelių organizatoriam — kun. Sugintui ir p. Gulbinskui, Vokietijos federalinei vyriausybei Bonn'oje ir krašto vyriausybei už subsidijas ir pažadą dar jas padidinti ir visiems tiems, kurie vienu ar kitu būdu prisideda gimnazijai, nepriklausomybės simboliui, išlaikyti. Bet nepriitariama gimnazijos vadovų šališkumui, lengvabūdiškumui, apsilaidimui, kas pareikalauja papildomų išlaidų iš taip sunkiai surinktų — suaukotų pinigų.

Tačiau, kad ir kaip didelis būtų lietuvių pasiryžimas aukoti ir išlaikyti gimnaziją, matome, kad be vokiečių pagalbos išlaikyti gimnaziją vienoms lietuviams neįmanoma. Nors ir labai didelės yra lietuvių aukoja-

mos sumos, (bet jos taip pat ir parodo, kad prie vokiečių 500,000 DM statybai ir metinių subsidijų — 115.000 DM, 1963 m., kurias žada pakelti šiems mokslo metams iki 150.000 DM, lietuvių aukomis išsiversti negalima (1963 m. visos lietuvių aukos siekė 129,0700 DM). Todėl pagrindinis reikalas gauti vokiečių pažadus padidinti subsidijas ir mokėti gimnazijos mokytojams tokias algas, kokias moka vokiečių gimnazijose.

Todėl:

1. Bendruomenė kartu su Vliku atnaujina vokiečių pasižadėjimą, pareikštą 1962 m. Dr. Karveliui, kad jie mokės vokiečių gimnazijų mokytojams mokamas algas, kai Vasario 16 gimnazijai bus paskirti cenzuoti mokytojai;

2. Nelaukiant paskirti nuolatinių ir cenzuotą gimnazijos direktorių. Tinkamų kandidatų — akademikų yra pakankamai ir Vokietijoje. Priimti mokytojai Vokietijoje esamus cenzuotus lietuvius, nežiūrint jų politinių pažiūrų, sudaryti sąlygas jiems mokytojauti, nes nevisuomet yra sąlyga mokytojauti algos dydis;

3. Nelaukiant sudaryti kompetentingą švietimo Komisiją iš kompetentingų asmenų, (iš pedagogų, gyvenančių Vokietijoje);

4. Neskirti studentų, doktorantų ir nebaigusių (jie ateina į gimnaziją tik užsidirbti baigimui mokslo, o baigę eina į vokiečių mokyklas), bet stengtis gauti, prašant paramos vokiečių švietimo vadovybės — vokiečių gimnazijų mokytojų, jų antracilėms pareigoms iš artimųjų miestų Weinheim, Mannheim, Heidelberg ir kitur, pritaikant jiems pamokų laiką, nors ir po pietų. Tam jau galėjo būti padaryta pradžia, kai vienas Frankfurto universiteto docentas sutiko bendradarbiauti gimnazijoje, dėstyti lotynų kalbą, ir vienas lietuvis iš Amerikos anglų kalbą, tačiau Vasario 16 gimnazija tuo nepasinaudojo.

Vokiečiai cenzuoti gimnazijų mokytojai dirbdami Vasario 16 gimnazijoje ne tik pakeltų jos lygį, bet pagerintų bendradarbiavimą ir santykius su vokiečių priežiūros organais ir pralintų priežastis skirtumui daryti tarp vokiečių ir Vasario 16 gimnazijos.

Tai būtų kelias išlaikyti Vasario 16 gimnaziją pilnumoje ir aukštumoje.

P. S. Kitus laikraščius prašome persispausdinti.

Zanavykų Klubas Muenchene, Vak. Vokietijoje

PIRKITE JAV TAUPYMO BONUS

SAIL ON to SECURITY

for you and yours!

SAVE where you enjoy SECURITY... PLUS highest DIVIDENDS Come in today. We would like you to visit with us and learn all about our many savings facilities.

4 1/2%

Current Rate

on Investment accounts

PASINAUDOKITE PROGA GAUTI

SPECIALIŲ DOVANŲ, SKIRTŲ TAUPYTOJAMS

DEPOZITUOJANT \$300 PASIRINKTINAI:

- Baterijinis šepetys batams blizginti. Automatinis elektrinis batų blizgintojas. Greitas ir patogus kiekvienam šeimos nariui.
- Modernus baterijinis setas manikiūriui. Naujusias, lengviausias būdas. Namie pasidarysite puikų, lyg profesionalo atliktą, manikiūrą.
- Kromex lėkštė sandvičiams. Patrauklus priedas prie indų seto, kuris pradžiugins kiekvienos šeimininkės širdį.

DEPOZITUOJANT \$200 PASIRINKTINAI:

- Sudedamas prosas kelionei. Lengvai sudedamas, su stipria spyonos rankena. Plastikinė nepermirkstama dėžė. Visiškai garantuota.
- Nerūdijančio plieno druskinė ir pipirinė. Visada skaisčiai žibanti, Modernus Lincoln Beautyware piešinys.

Our FREE GIFT offer ends August 1, 1964. Sorry, only one gift per family. These gifts cannot be mailed.

Ask about our complete HOME FINANCING Service

COLUMBUS

SAVINGS & LOAN ASSOCIATION

2625 W. 43rd St., Chicago

Lafayette 8-6888

NAUJIENA!

NAUJIENA!

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.

Patikima ir žinoma firma Amerikoje, turinti daugelio metų patyrimą leidžiamiems siuntiniams siųsti į SSSR

PRANEŠA:

Eilėje užsakymų sovietinės gamybos prekėms, kaip tai AUTOMOBILIAMS, ŠALDYTUVAMS, TELEVIZIJOS APARATAMS ir kt. Jūs galite užsakyti savo giminiams ir draugams

DOVANŲ UŽ BET KOKIO DYDŽIO SUMĄ

konkrečios prekės nenurodydami ir palikdami ją

PASIRINKTI PAČIAM GAVĖJUI.

PPRISTATYMAS GARANTUOTAS

GAVĖJAS NIEKO NEMOKA.

Kreipkitės į Vyriausią įstaigą:

45 WEST 45th STREET — Room 1101

Telefonas: CI 5-7905

NEW YORK 36, N. Y.

"S. S. KAUNO" PASKUTINĖ KELIONĖ

Iš jūrų kapitono Broniaus Krikštoapaičio atsiminimų

("Lietuvos Pajūris" Nr. 1(13) 1963)

Praeito šeštadienio Naujienų priedo straipsnio "Stasi Vainora prisiminus" autorius jūr. kap. Br. Krikštoapis, dabar gyvenantis Chicagoje, buvo vienas pirmųjų jaunojo Lietuvos prekybos laivyno kapitonų, ir čia aprašomas Lietuvos prekybos laivas "S. S. Kaunas" buvo tas, kuriuo "kiškeliu" plaukiojo velionis Stasys Vainoras. Tai buvo velionio Stasio Vainoro paskutinė kelionė Nepriklausomos Lietuvos laivu. Netrukus užėjusioje II Pasaulinio karo audroje žuvo "S. S. Kaunas". Šiandien tik atsiminimai liko...

Minėtame Br. Krikštoapaičio rašinyje "Nepriklausomos Lietuvos Prekybos Laivynas (IV), ketvirtame tęsinyje "S. S. Kauno paskutinė kelionė" buvo to laivo kapitonas, dabar Chicagoje gyvenęs Bronius Krikštoapis aprašo, kaip 1939 metais, jau II Pasauliniam karui prasidėjus, jis su savo "S. S. Kaunu" gavo uždavinį plaukti į Leningradą miško medžiagos pakrauti ir ja gabenti į Antverpeną, Olandijoje. Krikštoapis turi lengvą plunksną, yra geras pasakotojas ir jo atsiminimai skaitomi su vis didėjančiu susižavėjimu, čia perspausdinama iš anos paskutinės kelionės ilgesnė ištrauka. R. e. d.

Parodymas į Leningradą!

Gervės lėkdamos lekia į pietus, bet mes, atsisveikinę su Liepojos ločiu, leidžiamės šiaurės. Jos pavasarį sugrįš, bet mes neįsadamū atsisveikinom negrįžtamai.

Gavau parodymą vykti į Leningradą, miško medžiagos pakrauti. Krovinys buvo skirtas Antverpeniui, iš kurio turėjau vykti į septynis Anglijos uostus, kad pasikrovus silkų ir Lietuvos tekstilės pramonei žaliavų. Pirmą kartą turiu lankyti tiek daug Anglijos uostų. Ankščiau užtekdamo tik porą ir vykdavau namo. Karas kaltas, vis karloju.

Nepilnai dvi paras plaukęs išmetu inkarą prie Kronstadto, rusų didžiausio karo uosto. Ločą tegavau tik sekančią dieną. Iš ryto atsikėlęs skubu atsukti Kauno radio stotį, nes Lietuvoje šiandien didelės iškilmės. Į mūsų prabočių miestą, Vilnių, žygiuoja mūsų kariuomenė. Džiaugsmingi lietuviai pučia maršus vieną po kito. Visur džiaugsmingi kalbėtojai, radio komentatoriai ir džingaujanti minia. Rodos, aš pats kur nors stoviu Gedimino gatvėj ir gėriuosi šiuo iškilmingu momentu. Bet, grįžkime realybėn! Man tik užtenka pro adaras saliono duris mesti žvilgsnį ir tuoju matau daugybę inkaruose esančių rusų karo laivų, nusagstyto raudonomis vėliavomis. Čia, kur rusų Petras Didysis 1703 m. kirto langą į Europą, dabar Stalinas verčia sienas žygiui į Europą. Vėliavų spalvos keitėsi, bet tikslai liko tie patys. Šiandien, ten toli, Vilniaus kalneliuose, tūno Stalino tankai, kad pribaugus sostinės džiaugsmu apsvaigusį lietuvį.

Gavę ločą, artėjame prie Leningrado. Jo aplinka nevilioja ir niekas nemėgsta rusų uostuose lankyti. Vos tik prisirišus prie krantinės ir nuleidus laiptus, tuojau du NKVD kareiviai, su ant šautuvų pasmeiktais durtuvais, atsistoja prie laivo. Pačiame laive jų prisirenka visas būrys. Paduodu jų viršininkui įgulos pasus. Įgula išrikiojama ant dėnio ir sulyg pasais tikrinami žmonių veidai. Patikrinus NKVD-stai pasi-pila po visą laivą ieškodami atvežtų "šnipų". Ieškojimas už-trunka kokią porą valandų. Vėliau įgulai išduodami leidimai išėjimui į miestą.

Ruošiamės laivo pakrovimui. Ateina laivo krovėjai. Jų tarpe daug moterų. Visi permirkę machorka (nefermentuotu rusišku tabaku). Tas kvapas smarčiai jaučiamas mieste ir laive. Laivą kraunant tenka pasikalbėti ir su darbininkais, nors jiems tai ir griežtai uždrausta. Pasibaigus darbo dienai jie neturi teisės nei minutę ilgiau laive pasilikti. Jie maldauja maisto, tabako, o moterys dar ir muilo bei kojinių. Priima tik kitiems nematant. Uostas aptvertas spygliuotomis vielomis. Išeinant ir įeinant tikrinami kiekvieno darbininko dokumentai.

Rusai įgulai aprode caro rūmus ir kitas žymesnes vietas ir daug jiems įtaigavo apie jų "žemišką rojų". Tačiau nei vieno įgulos nario nesužavėjo jų skurdus bolševikinis "rojus".

Pasikrovyje ir susitvarke, po kelių dienų apleidome uostą su tomis pačiomis apeigomis. Tik šį kartą buvo ieškoma "išvežamųjų šnipų".

Jūroje karas jau buvo įsismaginęs. Kariaujančios šalys prirašė įvairių neutraliesiems laivams potvarkių: tautinė vėliava turi jūroj dieną, naktį plevėsuoti, laivo vardas ir kilmės uostas įrašomas abiejuose laivo šonuose, nakties metu turi būti apšviesta vėliava ir laivo vardas. Jeigu vykstame į kariaujančią šalį, tai iš priešingos pusės, kokios tai ministerijos, turime gauti leidimą. Mano stalčiujė jau gulėjo toksai vokiečių leidimas, kad vykstu į Angliją paimti Lietuvos pramonei žaliavų.

Aprašęs, kaip su vargais ir pavojais pasiekė Antverpeną, ten apsirūpinu gelbėjimosi priemonėmis tolimesnei kelionei iš Šeldės upės žiočių, per minomis apkręstą Baltijos jūrą į Angliją, autorius toliau rašo:

Jau esame atviroj jūroj. Mėgstu rimstancią jūrą. Bejėgės bangos dar vartalioja laivą ir žaidžia rudens saulės spinduliais. Bet kiekvieną valandą jų jėga mažėja. Radio nuolatos skelbia, kad andra nemažai atpalaidavo minu į jos plūduriuoją jūros paviršiuo ieškodamos savo aukų. Sustiprinę jūros paviršiaus stebėjimą, vis plaukiame pirmyn.

"Minos!"

Apie vidurdienį laive sujudimas. Priešakyje iš kainės pusės, jūros paviršiuje, kaž kas juodojoja. Artėjame. Jau da-

bar aiškiai matyti, kaip čiūčiuoja liuliuoja lengvose bangose mirties sviedinys, truputį didesnis negu krepšinis. Viršuje keturi ragiukai vartosi nuo bangavimo, lyg dairosi ieškodami aukų. Mes ją stebime įtemptai ir mina kilstelėjusi ant bangos pasikreipia mūsų pusėn, lyg kviesdama: "Greičiau pas mane. Aš jums suteiksiu ramybę jūros gilumoj". Bet laivo sraigtas kalba mums: "Tolyn, tolyn nuo tos juodosios šmėklos!" Ir ji lieka laivo užpakalyje.

Netrukus sutinkame šveda tiesiai plaukiantį mūsų priešingą kryptimi. Reikia perspėti, nors dabar ir visi seka jūros paviršių. Tarptautinio kodo vėliavomis signalizuojame: "Atsargiai, jūs artinatės į pavojų". Jis padėkoja ir mes vykstame savais keliais.

Jūroje matome daug laivų plaukiančių įvairiomis kryptimis. Po poros valandų susitinkame su olandu. Jis signalizuoja "Jūs artinatės į pavojų". Dėkojame ir netrukus pastebime kitą mirties sviedinį, kuris vartė savo jautriuosius ragelius. Pavakaryje dar vieną mūsų praleidžiame pro šalį. Atrodo, kad nutrūkusių ir laisvai plūduriuojančių minų yra nemažai.

Artėja vakaras ir darosi vis tamsiau. Galvoju, jeigu nakties metu plauksime toliau, tai susidarys didelis pavojus vienai iš jų užminti. Daug žvejų matyti ramiai bežvejojantių. Už kokių septynių mylių vienas švieslaivis (light-vessel), kaip koks policijos pareigūnas tvarkydamas susisiekimą, rodo laivams kelią. Pergalvojęs padėję, nutariau tamsioj neplaukti. Jeigu nuo karo pradžios stovinčiam švieslaiviui niekas nenutiko, tai ir aš čia ramiausiai naktį praleidžiu rytoj vėl galėsiu toliau skaičiuoti minas. 6 val. vakare išmečiau inkarą 23 m. gylyje, maždaug 100 jūrmilių nuo Belgijos ir Anglijos krantų. Iškelėm inkaro lempas, o antrojo stiebo prožektorius toliau ryškino mūsų vėliavą bei vardą. Tiltelyje liko budintis jūreivis ir mašinų skyriuj kūrėjas. Laisvėji nuo pareigų kiekvienas savaip leidžia savo liuoslaikį. Kartais išėinu ant tiltelio, kuriame dažnai lankosi šturmanai. Persimėtam vienu kitu žodžiu ir peržvegiam tamsiąją jūrą. Pietvakarių kryptį matyti kaip žvejai savo amatu užsiėmę. Toliau į vakarus švieslaivis kas kelintą sekundę meta savo šviesos pluoštus ir klystantiems rodo kelią, o čia pat esantiems tarytum tiesia palaimos ranką.

"Skęstame!"

Vėl skirstomės į savo patalpas. Atydžiai seku radio naujienas ir jūrų oro pranešimus. Po vakarienės, kol eisiu į lovą, laiku praleisti ir nerimui numalšinti dėstau kortas. Ateina inž. Miliauskas ir teiraujasi, ar kokių naujienų esu išgirdęs. Kalbamės ir jam pasakaju, kad dėstau kortas, bet šiandien man visai neišeina. "Duok", sako, "aš pabandyčiau". Perleidęs jam kortas, išsitiesiau sofoj ir tęsiu skaitomą knygą, o jis kitoj sta-

lo pusėj sėdi kėdėj ir dėsto. Gir- džiu jį sakant: "Ir man neišejo!" Jam tai sakant įvyksta baisesis sproginimas. Inžinierius virsta su kėde aukštyl kojom, o ant jo stalas. Bet jis greit atsikelia ir bebėgdamas pro duris man šūktelėjo: "Skęstam!"

Viduryj saliono kabojusi didelė su plačiu gaubtuvu lempa, nukrito ir šukėmis išsilakstė, šokdamas nuo sofas vien tik kojimėmis, pajutau, kad gero-kai išpioviau į koją. Panengties padėtyje ant stalo gulėjęs portfelis, su įgulos pasais, svarbiais laivo dokumentais ir pinigais, buvo dingęs. Matyt, sienoje atsiradęs trūkis jį priglaudė. Miegamajame pačiuopęs savo gelbėjimosi juostą užbėgau ant tiltelio. Budėtojas buvo tiltelį jau apleidęs ir aplink tik tamsi jūra. Stiebuose dar švilpauja vėjas, bet aš jaučiu, kad laivas jau skaičiuoja savo paskutinės minutes. Jis sunkėja, nes kur nors vanduo srovėmis veržiasi į vidų. Užpakaliniam denyje nemažai vandens. Ket-virtoji anga tvarkoje, bet trečioji atdara. Visi dangčiai ir mano Antverpene pirktas gelbėjimosi plaustas, matyt, buvo į patalpos vidų sukritęs. Dėkoju Aukščiausiam, kad dinamo mašina liko nepaliesta ir skęstantis laivas pasiliko apšviestas. Matau, kad įgula jau susirinkusi prie gelbėjimosi valčių. Pirmojo šturmano R. Vilčinsko tvarkomū, jūreiviai ramiai ir tvarkingai sėdasi į valtis.

Romanuose rašoma, o neretai ir gyvenime pasitaiko, kad kapitonas neatskiriamai pasilieka su laivu. Mintis gundanti, juk taip buvau susigyvenęs su laivu. Kiek ant šito tiltelio praleidau dienų ir nemigo naktų, bekovoju su įtūžimomis audromis, ar besigėrėdamas jūros tyla. Mintys skrieja sekundėmis. Laivas už kelių minučių nusileis į dugną. Bet ne iš mano kaltės. Reikia eiti pas vyrus. Užėinu į radio stotį. Žiūriu, kruvina kakta telegrafistas tovi atsirėmęs į stalą. Jam sakau: "Einam greičiau į valtį, mes skęstame!" Jis norvegiškai vėliuojasi ir vis klausia: "Kas atsitiko?" Matyt, kad gavo kur nors smūgį į galvą ir nesiorientuoja padėtyje. Paėmęs jį už rankos nusivedžiau prie valčių. Jau dauguma vyrų valtyse. Suskaičiavus, esame 18. Trūksta jaunesniojo jūreivio Kulikausko. Pradėjome jį šaukti. Bet jis niekur neatsiliepė. Kaž kas pasakojo, kad prieš sproginimą jį matęs bestovintį denyje prie antrojo stiebo, kur įvyko sproginimas. Priėjome išvadą, kad sproginimas jį įsviedė kartu su plaustu į laivo vidų ir reikia skaityti jį žuvusiu. Įgulai susedus į valtį, tik mes su Vilčinsku ir Liepojoj naujai priimtu vaikinui, Lukoševičiui, dar likome laive. Vaikinas, nežinodamas ką daryti, stovi ir verčia. Išodinus jį į laivą, likome mužu su šturmanu. Jis liepia man sėsti į valtį. Aš jam sakau: "Juk žinai, kapitonas paskutinis apleidžia laivą". Jis man atsako: "Šiandien nesilauk tos tradicijos ir lipk". Ka-

(Tęsinys 7-tam psl.)

TRAGINGAI ŽUVO ARAS

Gyvenime pasitaiko ne vien žmonių išskirtinio charakterio ir vertės, bet ir gyvulių, savo ištikimumu prilygstančių geros valios žmogaus vertei. Toks buvo Dr. A. Žarskus apsauginis šuo-vilkas vardu Aras. Jis jau nuo pa pirmų savo gyvenimo dienų buvo gero specialisto išdresiruotas ir sugebėjo ne vien budriai saugoti asmenį ar jam pavestus daiktus bei nunešti į krautavę pinigus su prekių rašteliais ir parnešti pirkičius, bet net iš žmogaus akių (žvilgsnio) išskaityti jo mintis, kas ne kartą buvo praktiškai įrodyta. Jei gu Aras, apžvelgęs kurį žmogų, suurgzdavo ir, atsisukdamas į savo poną, pasišaukdavo — tai buvo ženklas, kad tas žmogus savo mintyse slepia blogus kėslus prieš Aro poną, kas vėliau ir pasitvirtindavo. Apie tai Dr. Žarskus man papasakojo keletą labai įdomių epizodų, kuriuos čia pakartoti, deja, užimtų per daug vietos.

Aktyvioji Aro tarnybos istorija prasidėjo 1956 metais Vakarų Vokietijoje, Koeln'e, Eberplatz 11, kur jis sumaniai ėjo durininko pareigas didelės prekybinės įmonės administracijoje: Dr. Žarkus Grotrian Export-Import u. Vertrieb von Industrie-Erzeugnissen. Kaip žinome, dabartinė pokarinio meto Vokietija — jau nebe ta, kokia ji buvo seniau, kai pamiršęs šaligatvyje dviratį, net po kelių dienų jį rasdavai to pat vietoj nepaliestą. Dabar jau ir Vakarų Vokietijoje apstu vagysčių, chuliganizmo ir apiplėšimų net dienos metu. Todėl minėtos įmonės administracijai Aras buvo labai svarbus pareigūnas: jis noriai atidarinėdavo duris ir įleisdavo savuosius bei jau pažįstamus interesantus, bet sulodavo ir neįleisdavo svetimų bei, jo nuomone, įtartinų asmenų. Ypač saugiai jausdavosi kasininkė ir sekretorė, kurios Arui nesigailėdavo komplimentų bei dovanų. Be to, Aras mėgo viduje palaikyti tvarką: surankiodavo popiergalius ir sumesdavo į atmatų dėžę, o jeigu rasdavo iškritusią nosinę, skarelę ar šaliką — žinodavo, kuriam tarnautojui tas daiktas priklauso ir gražindavo.

1960 metais Dr. Žarskus atskrido lėktuvu į U. S. A., o Aras atplaukė laivu trim dienom vėliau. Sutikęs New Yorko uoste, Aras gerokai apibarė savo poną, kad jam nebuvo leista kartu atskristi.

Siame krašte Aras ištikimai ėjo asmens apsaugos pareigas toliau: drauge apvažinėjęs po

ra kartų JAV ir Kanados plotus, ir nekartą postovinių metu saugojęs savo poną, nukvojantį gamtos prieglobstyje po atviru dangumi. Kelionių metu porą kartų piktadariai, sulaukę automobilį, bandė Dr. Žarskų apiplėšti, bet, pamatę užpakalinę sėdynę storu baritonu prabylantį Arą, tuoj pat pasišalinę.

Įgijęs gerą patyrimą biznio srityje Vokietijoje, Dr. Žarskus ir čia viename Los Angeles priemiestyje — surado pelningą alaus barą ir jį nupirko. Aras taip pat priprato prie naujų pareigų: nekartą jam tekdavo išsukti iš gretimo sandėliuko tarp klįjusių kilusio triukšmo numalsinti. Pats baro savininkas irgi porą mėnesių turėjo intensyvaus darbo, kol, Arui padedant, savo bizniavietę galutinai nuo triukšmadarių apvalė. Apylinkės "bomeliams" Aras labai nepatiko, nes aiškiai trūkdė jų "veiklą". Vienas iš jų net pagrasino jį nušaušias, ką už poros dienų ir įvykdė.

Baro savininkas Dr. A. Žarskus š. m. bal. 8 d. 12 val., naktį, atvyko patikrinti biznio eigos ir, palikęs gatvėje, atvirame automobilyje Arą, įėjo baran. Po kelių minučių pasigirdo piktas Aro lojimas ir — keturi šūviai... Ir Aras buvo rastas automobilyje nebegyvas, paplūdes kraujuose. Piktadaris spėjo pabėgti, bet 24 val. laikotarpy, pagal įvykį mačiusiųjų nurodytas žymes, policijos buvo atrastas ir sulaikytas. Paaiškėjo, kad jis jau anksčiau už kažkokius nusikaltimus buvo nuteistas 5 metams kalėjimu ir neseniai paleistas "on probation".

Aras, sąžiningai ėjęs asmens apsaugos pareigas aštuonerius metus, žuvo nuo sužvėrėjusio žmogėno rankos.

Vietos dienraštis Evening Outlook šią Aro tragediją atžymėjo net 40-ties eilučių reportažu, o tik žemian to įdėjo 8 eilučių nekrologinį pranešimą apie vieno brigados generolo mirtį, — nes Aro gailisi ne vien giliam liūdesyje likęs jo ponas, bet ir vietos policija, artimieji, kaimynai, tvarkingieji baro lankytojai ir alaus pilstytojas.

Nūdieniam tremties gyvenime mes vis dažniau pasigendame kilnių ištikimybės savo tautai pavyzdžių, todėl ši Aro tragedija tebūnie pavyzdžiu žmogui. Aru turėtų būti kiekvienas šių laikų lietuvis besalyginėje kovoje už savo Tėvynės laisvę.

Rimas Skaidrys

Pasveikink savo draugus per "Naujienas"

Asmens kultas ispaniškai

Vienoje Katalonijos provincijos pradžios mokykloje mokytojas klausinėja mokinius pamokų.

— Pasakyk, Gidalgo, kas parašė Don Kichotą? — jis paklausė vieno vyresnio skyriaus mokinio.

— Franco! — atsakė berniukas.

Mokytojas: — Franco yra didžiausias ispanas, koks kada nors gyveno, tačiau Don Kichotą parašė Cervantes. (Berniukas tyli.) Dabar pasakyk, kas atrado Ameriką?

— Franco! — su gatavu atsakymu pasiskubino mokinys.

Mokytojas: — Franco yra didžiausias ispanas, koks kada nors gyveno, bet Ameriką atrado Kolumbus. (Berniukas tyli.) O dabar atsakyk į klausimą, kas parašė "El amor brujo".

Berniukas: — Franco!

Mokytojas: — Franco yra didžiausias ispanas, koks kada nors gyveno šiame pasaulyje, bet "El amor brujo" parašė de Falla.

Berniukas: — Pone profesoriau, pasakykite man, ar tik tamsta nėsi truputį raudonas?

"S. S. KAUNO"...

(Tęsinys iš 6-to pusl.)

dangi kiekviena sekundė mums buvo brangi, tai metęs šį pasikalbėjimą įlipau, o jis nubėgo prie savosios valtys.

Srovės pagautos pasiliuosavusios valtys nešamos tolyn nuo laivo. Laivas jau matomai savo priekiu sėdasi į vandenį vis gilyn ir gilyn, kol užpakaliniai staciai aukštyne atsistoja ir staigiai dinga nuo jūros paviršiaus.

Laivo užpakalyje buvusi dinamoma mašina veikė iki paskutinio akimirksnio ir apšviesta mūsų trispalvė paskutinė nusileido jūros karalijon. Tai įvyko 1939 m. lapkričio 17 dieną, 9 val. vakare.

1949 m. balandžio 20 d., apie 3 val. popiet, vykdamas su JAV transporto laivu "General Taylor" į JAV, pasikviečiau savo šeimą ant denio ir paprašiau pasimelsti už vienišo jūrininko, šioj vietoj palaidoto "S. S. Kauno" korpuse vėlę.

SKAITYK PATS IR PARAGINK

KITUS SKAITYTI

NAUJIENAS

DĖMESIO

FIRMA

Package Express & Travel Agency, Inc.

Vyr. Įstaiga

1530 Bedford Ave., Brooklyn 16, N. Y.

Tel. IN 7-5522

Pagal susitarimą su Sovietų Sąjungos Vnešposiltorg priima užsakymus iš Amerikos gyventojų dovanom, aukštos kokybės sovietinėmis prekėmis, kurios bus įteiktos be jokių muitų ar kokių primokėjimų giminėms, gyvenantiems Sovietų Sąjungoje.

Didelis prekių pasirinkimas; tarp jų automobiliai, motociklai, dviračiai, televizijos aparatai, šaldytuvai, radio aparatai, siuvamos mašinos, foto aparatai, laikrodžiai, akordeonai ir t. t.

Prekių pristatymas garantuojamas per 5 iki 40 dienų, atsižvelgiant į tai, koksai daiktas dovanom parenkamas.

Reikalaukite telefonu ar raštu katalogus, kuriuos gausite nemokamai iš mūsų Vyr. įstaigos.

Package Express & Travel Agency, Inc.

DONALD PETKUS

ANTHONY PETKUS

A. PETKUS & SŪNUS

NAUJA KOPLYČIA

MARQUETTE FUNERAL HOME

2533 West 71st Street

(Maplewood gatvės kampas)

GRovehill 6-2345

TOWnhall 3-2108

Pilnas laidotuvių aptarnavimas, įskaitant karstą ir pasinaudojimą mūsų gražiom koplyčiom, yra nuo \$375.00; \$430.00; \$595.00; \$650.00; \$695.00; \$750.00; \$875.00; \$895.00; \$945.00; \$975.00; \$900.00 ir daugiau. Karstą galima pasirinkti koplyčioje.

GRAZIOS INDIVIDUALINĖS KOPLYČIOS

MASINOMS PASTATYTI AIKSTĖ

Lietuviams teikiama šios rūšies aptarnavimas 30 metų.

STATYBOS KONTRAKTORIUS, TURIS VIRŠ 30 METŲ PATYRIMĄ

- STATO • REMONTUOJA • PERSTATO NAMUS •
- GARAZUS • KRAUTUVES IR KIFUS PASTATUS •
- DARBININKAI APDRAUSTI

LIUDAS STAŠAITIS

5523 S. CLAREMONT AVE. Tel. PR 8-8378

Šaukti po 6 val. vak.

PSICHOLOGIJOS PATARĖJAS

Paremtas pedagogų psichologų mokslinių tyrinėjimų duomenimis
Redaguoja Med. Doktoras Jonas Adomavičius,
Amerikos Lietuvių Vaiko Ugdymo Draugijos, Inc. — Alvudo atstovas

ŽAIDIMAS — ŪGDYMO IR GYDYMO PRIEMONĖ

Klinikinis psichologas prof. Albinas Liaugminas, Ph. D.,
Chicago, Ill.

(Alvudo Kultūrinio Penktadienio paskaitos dalies santrauka)

Vaikas žaisdamas lavina savo
fizines ir psichologines galias.

Gyvenimo tiesa.

Įvairūs žmonės įvairiai aiški-
na vaiko pamėgimą žaisti. Vieni
sako, kad vaikas žaidžia dėl
poilsio. Tai netiesa: žaidimas
nėra poilsis, nes vaikas pavargsta
bežaisdamas. Tikrume, vaikai
žaidimas yra kartu ir
darbas.

Kiti mano, kad žaidimas yra
pasirengimas gyvenimui. Dar
kiti — kad žaidimas yra kom-
pensacinis veikimas; tai kom-
pensacija tų veiksmų, kurių
vaikas negali atlikti; pvz. įsi-
vaizdavimas — maža mergaitė
negali būti motina, tai ji žaidžia
su lėle — vaizduoja motiną su
vaiku. Neatitinka ir tokių, kurie
nesidrovi skelbti psichologine
netiesą — tokie tvirtina, kad
vaikai žaidimai nereikalingi —
jiems reikalinga, anot tokių, tik
darbas — darbo įrankiai:
šluota, puodkėlė ir pan.

Vaikas privalo žaisti

Vaikas turi žaisti. Jei nežais
— nustos vystytis, užkas savo
asmenybę ir senstelėjęs pradės
žaisti — užsiims niekniekais.
Mat, vaikas lavinas per žaidi-
mą; visi jo asmenybės ir kūno
sveikatos pradai bežaidžiant es-
ti ugdomi.

Pirmieji žaidimai yra **juslių
lavinimas**: barškaliuku žaidžia-
ma. Taip užsiimdamas vaikas
pakartotinai ima ir vėl meta
barškaliuką. Iš barškancio žais-
liuko — iš to triukšmelio vai-
kas apturi malonumo, nes kai
funkcija pribrendus veikimui,
tai jaudinant ją patiriama ma-
lonumas. Vaikas pajunta save
kaip žaidžiantį asmenį — kaip
priežastį malonumo. Jis ima
barškutį ir jį meta; vėl ima ir
vėl meta — tuo jis sukelia žais-
lo kritimo bilesį ir apturi ma-
lonumo. Taip besielgdamas vaikas
lavina, o tūlas suaugęs ma-
no, kad vaikas žaislo nemėgsta.
Tada toks suaugęs ima neped-
agogiškai elgtis — jis vis kitus
žaislus vaikui duoda, netinka-
mus žaislus vaikui parenka, ar-
ba nutaria — vaikui žaislai ne-
reikalingi.

Motoriniai vaikas lavinas kalbėdamas

Kalbos neišmokstama per
pusmetį — tam yra ilgas pasi-
rengimo laikotarpis. Nuo šešių
mėn. amžiaus pradėdama gar-
sus gaminti; nuo 8 mėn. jau to-
liau pažengiama; o antrų me-
tų angoje vaikas pradeda daug
dalykų suprasti, tik dar negali
ištarti. Šimtus kartų kartoja-

mas "pa... pa... Pa" — leliavi-
mas lavina garsų organus.

Trejų-ketverių metų vaikas
pats save lavina kalboje — jis
kalba pats su savimi: jis, mat,
turi išmokyti perkelti mintis į
žodžius. Kartais du vaikai klausia
vienas kito — ir nelaukia at-
sakymo: jie kalba abu tuo pa-
čiu metu — jiems svarbu savo
mintis žodžiais išreikšti. Labai
svarbu iš mažens išmokyti savo
mintis žodžiais tinkamai išrei-
šti. Čia tėvų pajėgumas vaikui
padėti yra labai svarbus — jis
gali būti vaikui lemiamas visame
jo gyvenime. Juk, mes turime
suaugusių ir nemokančių
savo minčių išreikšti žmonių.
Tai trūkumas gautas iš mažens
dėl nepakankamo išmokymo sa-
vo mintis perkelti į žodžius.
Kartais dėl minėto nepakanka-
mumo net suaugę elgiasi kaip
vaikai — kartu abu kalba, ir
nė vienas neklauso, pvz. tūlos
mūsų moterėlės — jos net ke-
lios kalba tuo pačiu metu kartu
būdamos ir nė viena kitos kal-
bos neklauso; joms, mat, svar-
bu tik savo mintis išsitištinti.
O mums visiems yra svarbu
tinkamai galvoti ir reikiamai
savą galvojimą žodžiais išrei-
kti — žodžiu, mums svarbu tinka-
mai pilnutiniai subręsti. Tada
mes pajėgsime savo vaikus rei-
kiamai išugdyti. Dabar pasitai-
ko šveplų suaugusiųjų — nuo
jų šveplumo ima švepluoti ir jų
vaikai. O tai didelė nelaimė. Čia
be subrendimo nieko nepadarysi:
nesubrendęs švepluojas tėvas
net užsigaus, kai jam mėgins
dėl jo šveplumo padėti; jis toliau
švepluodamas savo vaiko
kalbą darys tol, kol jis jaus-
mais tinkamai bus subrandin-
tas. Tik taip subrendęs, jis pa-
jėgs savo kalbą taisyti — tada
ir vaikas ims teisingai žodžius
tart.

Bet koks žaidimas yra vaikui žala

Vaikui bręstant, keičiasi jo po-
linkiai į užsiėmimus — žaidi-
mus. Ateina laikas socialiniams
žaidimams — lenktynėms. Tokie
žaidimai atneša indėlį asmenybės
formavimui. Nuo 13 metų prasideda
vaiko intelektualiniai žaidimai —
kryžiažodžiai, šachmatai, šaškės ir pan.
Visi tinkamai atrinkti ir vaiko
amžiui bei polinkiams pritaikyti
žaidimai turi didelės auklė-
jamosios reikšmės. Vaikas turi
išsižadėti — tik subręskime tėvai,
idant pajėgtume taip svarbiame
darbe savo vaikui tinkamai pa-
dėti. Bent jau šiandien liaukimės
savo vaikui trukdę asmenybę
vystyti — nepirkime vaikui
šautuvų, traukinių bei kitų panašių
gaminų. Vaikui reikia kūrybinės
medžiagos žaidimui: tai medžiaga
lipdymui,

Vaikai žaidimui panaudoja didžiausios pasaulyje alyvos vamzdžių linijos ventilių Houston, Texas.

karpymui, statybai ir pan.

Žaidimas — žmogaus gydymas

Tinkamai bežaisdamas vaikas
išveikdina nesocialius nusiteiki-
mus bei neigiamas energijas, ku-
rios jame susikaupia. Taigi, žai-
dimas yra ne tik ugdymo, bet ir
gydymo priemonė. Žaidimu
vaikai gydomi nuo lengvesnių
psichinių sutrikimų. Viena švei-
carė parašė knygą apie žaidimo
terapiją žaidžiant lėlėmis. Vai-
kas sustato lėles, vienas jų jis
myli, kitas išlupa; vienoms vie-
nokį vardą bei darbą duoda,
kitoms — kitokį. Iš tokios ir
panašios vaiko elgsenos suseka-
ma, kas to vaiko asmenybę
drumsčia. Tada esti galima pri-
taikyti individualią terapiją.
Tad visi lietuviai, ypač tėvai,
švieskimės šių dienų psichologi-
jos ir pedagogikos mokslo švie-
sa ir savo asmenybėmis tvirtė-
kime — tada mes pajėgsime
savo vaikams kuogeriausiai pa-
dėti — tada ir žaislus vaiko am-
žiui bei polinkiams atitinkamus
sugebėsime patiekti.

Pasiskaityti: Prof. A. Liaug-
minas, Ph. D.: Naminio auklėjimo
problemos, Alvudo leidžinys
Nr. 2, gaunamas: 2319 West
Garfield Blvd., Chicago 36, Ill.

GERBIAMAS NAUJIENŲ PRIETELI
PAAUKODAMAS NAUJIENŲ MAŠI-
NŲ FONDUI ATLIKSI DIDELI IR
GARBINGA DARBA. KIEKVIENA
DIDELĖ AR MAŽA AUKA BUS TIN-
KAMAI IVERTINTA

Žmogaus širdis — paprasčiausia pumpa

Medicinos mokslas jausmų
karalienę visiškai nuvainikavo

SAN FRANCISCO. — Maši-
na, kuri matuoja smegenų laidomas
elektros sroves, o ne širdis,
pulsas arba kardiografas atei-
tyje tars galutinį žodį, ar mirš-
tančiame žmoguje dar kur nors
žibsi gyvybės kibirkštėlė, ar jis
jau pasiekė tašką, iš kurio nebė-
ra grįžimo, pasakė žymus neu-
ro-chirurgas Dr. Hannibal
Hamlin iš Harvardo universite-
to medicinos mokyklos savo
pranešime Amerikos Medikų
Draugijos (AMA) metinėje
konvencijoje. Ta mašina yra va-
dinama elektroencephalografas,
kitaip sakant elektrinė smegenų
funkcijų užrašinėjimo mašinėlė.

Nors per amžius žmogaus šir-
dis buvo laikoma ir garbinama,
kaip "šventoji gyvybės kraujo
piloji taurė", tačiau suradus,
kad žmogaus individualybę, cha-
rakterį ir jo gyvenimo įtampą
apsprendžia smegenys, nuo šiol
širdis lieka ne tik nuvainikuota,
bet bendrai visos jos pareigos
bevertinamos tik tiek, kiek bet
kurios sudėtingos pumpos pa-
reigos, pumpuoti į organizmą
deguonį ir maistą išnešiojantį
skystį — kraują, kol organiz-
mas yra gyvas.

Nepaisant visokiausių išradi-
mų, kaip mechanišku būdu pa-
skatinti širdies veikimą, "berg-
ždžias yra darbas versti širdį
veikti, kada smegenys baigia
savo darbą", pabrėžė Dr. Ham-
lin, pastebėdamas, kad svar-
biausioji ir tikriausioji mirties
priežastis yra deguonio stoka
smegenims. Dėlto, elektroence-
phalographo vartojimas mirties
faktui nustatyti apsaugotų
nuo tokios nejaukios praktikos,
kada faktinai mirusį žmogų,
kurio smegenys nebegaudami
deguonio jau yra suirę, o kūne
gyvybė yra palaikoma dar die-
nomis, o kartais net mėnesiais
su širdies stimuliatorių, respi-
ratorių ir kitokių atgaivinamų-
jų mašinų pagalba. J. P.

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE SAVO NAMO
INSULACIJOS PROBLEMAS

Dabar yra lai-
kas tinkamai
įrengti savo
namą vasarai
ir žiemai.

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies
stako lentų ir namams materialų.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SO. HALSTED STREET — Tel.: VICTORY 2-1272

STANLEY LITVINAS, Mrg. — LIETUVIAI SALESMONAI